

KONYA KENTI TARİHİ MERKEZİNİN AÇIK VE YESİL ALAN NİTELİĞİNİN İRDELENMESİ¹

Ü.Gülsüm (Özkan) TER²

Elmas ERDOĞAN³

² Selçuk Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Konya.

³ Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ankara.

ÖZET

Günümüz kentleri, endüstrileşmenin ve hızlı kentleşme hareketlerinin etkisiyle açık ve yeşil alanların hızla tüketildiği, fiziksel, sosyal, biyolojik ve hijyenik yönden sorunların varolduğu yaşam alanlarına dönüşmektedir. Kentlerde insan-doga ilişkisini geliştirerek, kentlerin çevre kalitesi yüksek yaşanabilir mekanlar olarak nitelik kazanmasında fiziksel, klimatolojik, hijyenik, rekreasyonel, psikolojik ve kent estetiği yönünden işlevlere sahip olan açık ve yeşil alanlar büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada Konya Tarihi Kent Merkezi'nin açık ve yeşil alan niteliğinin irdelenmesi amacı ile öncelikli olarak Konya Kenti için hazırlanan imar planlarında kent bütününde ve araştırma alanında açık ve yeşil alanlara yönelik geliştirilen öneriler incelenmiş, araştırma alanında gerçekleştirilen arazi çalışmalarından ve ilgili kurum ve kuruluşlardan edinilen bilgi ve belgelerden yararlanılarak kentin ve araştırma alanının açık ve yeşil alan niteliği ortaya konmuştur. Gerçekleştirilen araştırmalar ve tespitler doğrultusunda Konya Tarihi Kent Merkezi'nin açık ve yeşil alan niteliğinin iyileştirilmesine yönelik öneriler getirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Açık ve yeşil alan, tarihi kent merkezi, Konya.

A RESEARCH ON THE QUALITIES OF OPEN AND GREEN AREAS IN THE HISTORICAL CITY CENTRE OF KONYA

ABSTRACT

Present-day cities have been changing into such habitats which contain physical, social, biological and hygienic problems and in which the open and green areas are consumed rapidly due to the effects of fast industrialization and urbanization. By improving the relationship between human and nature, the open and green areas which are considered to have some physical, climatic, hygienic, recreational, psychological functions as well as help fulfill urban aesthetics are of great importance in making the cities as habitable places of high environmental quality. In this research, with the aim of looking into the open and green areas of the historical city center of Konya, first, developed suggestions concerning the open and green areas in the city plans prepared for city of Konya, in the city itself and in the area in which the research was conducted have been examined and by using the information and the documents grasped from the field work and related foundations and establishments, the features of the open and green areas of the city and the area where the research was conducted have been unveiled. In the light of the researches conducted and the insights grasped, some proposals concerning the improvement of the open and green area quality of historical city centre of Konya have been put in.

Key words: Open and green area, historical city centre, Konya.

GİRİŞ

Endüstrileşmenin ve hızlı kentleşmenin etkisiyle günümüz kentlerinin çoğunda, nüfus artışına bağlı olarak artan yapı yoğunluğu ve plansız gelişmeler, kentlerin kırsal alanları ile ilişkisinin kopmasına dolayısıyla kentlerin açık ve yeşil alanlarının hızla tüketilmesine neden olmaktadır. Kentteki açık ve yeşil alanların yok olmasında en önemli etkenlerden biri artan nüfusun konut ihtiyacının karşılanması amacıyla kentlerin çevresinde ve içinde yeşil alan olarak ayrılan alanların konut alanı olarak değerlendirilmesi, kentleşme ile birlikte kent merkezinde yapı ve nüfus yoğunluğunun artması ancak nüfusun arttığı oranda açık ve yeşil alan miktarının artmaması olarak gösterilebilir. Fiziksel, sosyal, biyolojik ve hijyenik yönden sorunların varolduğu yaşam alanlarına dönüşen kentlerde, insani doğaya yaklaştıran ve özellikle rekreasyonel aktivitelere olanak sağlayacak nitelikleri taşıyan, aynı zamanda kentsel doku içerisinde kente ilişkin fonksiyonel ve estetik gereksinimler için zorunlu bir alan kullanım biçimi olan açık ve yeşil alanlara gereksinim duyulmaktadır.

¹ "Konya Kenti Açık ve Yeşil Alan Varlığı İçinde Tarihi Kent Merkezinin Kentsel Tasarımı Üzerine Bir Araştırma" konulu doktora tezinden özetlenmiştir.

Kentsel açık ve yeşil alanlar, kentleşme, endüstrileşme ve nüfus artışı sonucunda, doğadan kopma durumunda olan insanın, kent içinde doğaya yakınlığını sağlayan alanlardır. Açık alanlar, kentsel yerleşim alanlarında ve kent çeperinde fiziksel sınırlar oluşturarak, kentlerin doğal kimliklerinin ve peyzaj özelliklerinin sürdürülmesini sağlayan, doğal olarak bulunan veya insan eliyle şekillenmiş arazilerin genel adidir. Yeşil alanlar ise, kentsel doku içinde estetik, kültürel ve sürdürülebilir arazi kullanımına yönelik olarak çok amaçlı planlanan ve tasarlanan kamu veya özel mülkiyetteki alanlardır (Gold 1980).

Peyzaj mimari Crown açık alanları, mimari elemanların baskın olduğu yoğun kent dokusu içinde yer alan küçük park, çocuk bahçesi, meydanlar gibi oturma ve izleme amaçlı pasif rekreasyona hizmet eden ve kentin kalabalığından uzakta, aktif rekreasyon alanı olarak alanlar olarak tanımlanmakta, açık alanların bitki materyali ile bilinçli ve planlı bir şekilde düzenlenmesi sonucu ise yeşil alanların oluştuğunu belirtmektedir (Kaymaklı 1990).

Kentsel yeşil alanlar, kentin yerleştiği doğal çevrenin, kentin yakın çevresindeki ve kent içindeki uzantıları olarak tanımlanabilir. Kentsel yeşil alanlar insanın doğa ile ilişkilerini güçlendiren, insanların dinlenmesine, gezmesine olanak tanıyan, kent halkına